

Ні миру, ні гарантій. Деталі та наслідки переговорів України та РФ у Стамбулі

Середа, 30 березня 2022 — [Сергій Сидоренко](#), Європейська правда

*фото російського пулу
Під час переговорів у Стамбулі, 29 березня 2022 року*

Українсько-російська зустріч у Стамбулі стала наразі найефективнішим раундом переговорів з агресором. Принаймні, за її офіційними результатами: адже саме за підсумками стамбульського раунду представник Міноборони РФ оголосив про часткове відведення російських військових від Києва та Чернігова.

Росіяни також підготували подарунок особисто Зеленському: оголосили про готовність Путіна до зустрічі з ним у разі узгодження мирного договору (очікуванням Банкової це, щоправда, не відповідає).

А от, власне, у питанні переговорів про "мирну угоду" **домовленостей** значно менше, якщо вони взагалі є. Все те, що прозвучало у Стамбулі 29 березня – це лише **пропозиція України**. За жодним із пунктів ще немає згоди РФ – там лише взяли проект до розгляду. А якщо говорити гранично точно, то й проекту договору наразі немає: Київ передав росіянам лише концепцію, тобто ідеї, які тепер треба узгодити, доповнити зустрічними ідеями від РФ, і на їх основі створити юридичний документ – багатосторонню угоду, що, за

задумкою, дасть Україні гарантії безпеки *(хоча логічнішим видається поєднання двостороннього та багатостороннього договорів)*.

Представники України наголосили, що це – червоні лінії, категоричні вимоги Києва. З інших питань, мовляв, буде дискусія.

То якими є висновки з документа? "Зрада" це чи "перемога"?

Пояснюємо у відео

А для тих, хто хоче розібратися у деталях та тонкощах, пропонуємо також цю статтю.

Вона **дає відповідь на всіх запитання, що поставлені вище, а також детально пояснює, як мають працювати запропоновані Україною механізми.**

1. Що пропонуємо?

Пропозиції України офіційно не опубліковані і навряд чи будуть, бо таке "засвічення" переговорних позицій роблять, як правило, коли хочуть "вбити" переговорний процес.

Однак цього разу зміст запропонованого Україною можна визначити досить точно, бо про нього публічно розповіли кілька представників Києва (на спільному брифінгу та окремо, а також глава МЗС Дмитро Кулеба протягом минулого тижня), а також представники РФ. При цьому опис з українського та російського боку майже збігався; до того ж журналістам "злили" фрагменти документа, які так само майже повністю відповідають українському опису.

Отже, українські вимоги можна коротко викласти так (нумерація пунктів не відповідає документу):

- (1) Для початку дії угоди **армія РФ має вийти на межі 23.02.2022**, тобто до цього річного вторгнення; тобто окупаційна армія лишається тільки в Криму і в ОРДЛО. У фрагментах документа цей пункт напряду не прописаний, але він побічно впливає з інших положень. А найголовніше: про це кількаразово заявили усі учасники переговорів як про базову вимогу, щодо якої Київ не поступиться.

- (2) Низка держав світу дають Україні **гарантії безпеки**. Потенційні держави-гаранти, яких пропонує Україна – це Росія, Китай, США, Велика Британія, Франція, Туреччина, Німеччина, Канада, Італія, Польща, Ізраїль. Утім, не всі з них наразі погодились навіть предметно обговорювати цю можливість, не кажучи вже про домовленість щодо деталей. Україна наполягає, що гарантії пообіцяють Україні таку **збройну підтримку**, яку б ми отримали за ст. 5 Вашингтонського договору НАТО, хоча це викликає скепсис (детально – далі у статті).
- (3) Ці **гарантії не поширюються на Крим та ОРДЛО** (тимчасово або на постійній основі, тут є різночитання). Це робиться для того, щоби держави-гаранти не були втягнуті у війну у перший же день після ратифікації договору.
- (4) Натомість Україна обмежує свій суверенітет у питанні міжнародної безпекової співпраці. Ми гарантуємо свій **невступ до НАТО або інших військових союзів**, обіцяємо змінити для цього Конституцію. Важливо: це не просто позаблоковість, йдеться про значно сильніше відмежування від НАТО. Зокрема, Київ пропонує записати в договір **заборону на розміщення в Україні іноземного контингенту, а військові навчання** можна проводити лише за згоди держав-гарантів (включно з РФ та Китаєм).
- (5) В обмін на невступ до НАТО держави-члени ЄС, присутні серед гарантів (а це, зокрема, Німеччина та Франція), гарантують Україні **сприяння у вступі до Євросоюзу**. За словами радника голови Офісу президента Михайла Подоляка, йдеться про "гарантії обов'язкового входження в єдиний ринок Євросоюзу" (чи це реально – розглянемо згодом, зараз лише фіксуємо позиції Києва).
- (6) Україна та РФ починають **переговори щодо статусу Криму**, які триватимуть 15 років. При цьому переговорники підкреслюють, що питання АР Крим та Севастополя розглядатимуть окремо (напевно, припускаючи різну домовленість з РФ щодо них). Натомість Україна обіцяє **не повертати Крим військовим шляхом, а от щодо Донбасу такої обіцянки немає**.
- (7) Усе це запрацює лише у разі, якщо такий договір затвердять на референдумі, його ухвалить ВР та парламенти держав-гарантів. Процес почнеться лише після виведення військ, як йдеться у п. 1, але може зірватися на кожному з етапів ратифікації.

2. Що все це означає?

Перш за все, нагадаємо те, що ЄвроПравда вже пояснювала і до чого повертатиметься неодноразово: хоч як нам хотілося би досягти повної та безумовної капітуляції РФ із парадом перемоги на Червоній площі – цей варіант, на жаль, є нереальним. ЗСУ не зможуть окупувати величезну за площею **ядерну** державу. Інший варіант – підписання чи то мирної угоди, чи домовленості про завершення бойових дій без повної поразки однієї зі сторін.

Є також третій варіант – призупинення бойових дій без жодної угоди, яке лишає сторони у підвішеному стані (наприклад, коли війна призупиняється через виснаження нападника). Але зважаючи на те, що Росія, особливо за чинного режиму, не приховує своїх антиукраїнських настроїв, цей варіант видається радше паузою перед поновленням активних бойових дій.

Чинна влада обрала у якості пріоритету спроби домовитися не просто про перемир'я, а про "постійну" мирну угоду, яка може дати тривалішу передишку. А тому перед президентом, урядом та ЗСУ стоїть завдання – забезпечити такі умови, які були би прийнятними для українського суспільства. Інакше будуть ті (передусім військові), хто вважатиме угоду капітуляцією.

Утім, ця угода – подобається нам це чи ні – точно міститиме певні компроміси.

Повертаючись до стамбульських пропозицій, можна твердо запевнити: "зради" не сталося.

Навпаки, ідеї Банкової нібито звучать цілком прийнятно. А деякі позиції, як-от переговори щодо Криму, є взагалі революційними – адже досі РФ відмовлялася вести переговори щодо належності півострова.

Тож якщо досягти всього того, про що каже у своїх очікуваннях Київ (безпекові гарантії, швидкий рух до ЄС тощо), і одночасно домовитися з Заходом про збереження санкцій проти РФ та про репарації Україні за рахунок заморожених російських активів – таку угоду про припинення війни, напевно, підтримали би широкі верстви українського суспільства, тобто референдум міг би її схвалити.

Пункт про відмову від НАТО за таких умов навряд чи стане перепорою, особливо зважаючи на ту інформаційну кампанію з дискредитації Альянсу, яку розгорнула від початку березня українська влада, щойно розпочалися переговори з РФ.

Навіть автор цих рядків, що є переконаним євроатлантистом, готовий погодитися на дієві альтернативні гарантії безпеки, якщо вони збережуть тисячі життів зараз та гарантують Україні відносну безпеку в майбутньому. Тим більше, зважаючи на те, що Київ пропонує компенсувати відмову від НАТО обіцянками Німеччини та Франції щодо нашого членства в ЄС.

Зрештою, рух до НАТО для нас – не самоціль, а інструмент.

Та проблема у тому, що заявлених Україною цілей неможливо досягти на практиці.

По-перше, на деякі пункти мирної угоди Кремль на нинішньому етапі війни **гарантовано** не погодиться. І йдеться не лише про "переговори щодо Криму". А поступки за ними роблять документ неприйнятним для України.

По-друге, не лише Росія обмежуватиме масштабність домовленостей. Частина важливих пунктів документа є відповідальністю держав Заходу, і від того, на які саме формулювання вони погодяться у цій частині, залежить прийнятність угоди в цілому.

Зокрема, "безпекові гарантії" в обсязі, про який каже Київ, є недосяжними. Той варіант, про який зараз йдеться, всупереч запевненням влади, не буде навіть близьким до натівської статті 5.

Ми виходимо лише на "модернізований Будапештський меморандум".

Цей пункт є ключовим, бо він означає, що добровільна відмова від НАТО саме у той період, коли перспектива вступу нарешті стала для України реальною, несе для нас безпекові виклики.

Це означає, що будь-яка, навіть часткова "демілітаризація", якої так наполегливо вимагає Кремль, є для України смертельно небезпечною.

До того ж, щоби погодитися на цей крок, Україна має отримати вигоду, яка перекидає ризики. Нею міг би стати "швидкий вступ до ЄС", але це положення в угоді залишиться значною мірою декларативним. Річ у тім, що навіть Німеччина не має права давати Україні таку обіцянку. Та й загалом,

цей процес дуже залежатиме від перебігу реформ в Україні, а не від дій німців.

І по-третє. Навіть якщо Зеленський та Путін узгодять цю домовленість, лишається потреба переконати власне населення (яке не в захваті від ідеї навіть часткових поступок агресорові). А потім – ратифікація у парламентах держав-гарантів.

Усе це робить процедуру аж надто складною і зменшує шанси на те, що домовленість коли-небудь запрацює, а не лишиться просто "інформаційним шумом".

Тепер – детально про те, що дає підстави так стверджувати, про те, чому статус гаранта у Росії не обов'язково є "зрадою", а також про інші запитання, які лунають стосовно переговорів.

3. Обмеження боєздатності України

На Банковій та в уряді навіть у розмовах не під запис визнають, що мета прагнення до мирної угоди – зменшити кількість жертв, не допустити "ще одного Маріуполя" тощо. Словом, якнайшвидше стабілізувати лінію фронту та припинити вбивства російськими окупантами українців, цивільних та військових, а потім – домовитися про компромісні поступки, за яких РФ погодиться звільнити нашу землю.

На кону тисячі життів та знекровлення економіки, кажуть прихильники мирної угоди, і в цьому їм складно заперечити, бо ніхто не знає, як довго триватиме війна.

Однак у опонентів цього підходу також є низка контраргументів. Ми розглянемо лише один із них:

- Україні треба не лише зупинити війну, повернути свої землі та відбудувати зруйновані міста. Важливо також подбати про захист від можливого нового нападу. Адже, зважаючи на всенародну ненависть до нашої держави у нацистській Росії, там, якщо побачать слабкість України, не випустять нагоду знову її атакувати.

А тому **Україна потребує справді дієвих гарантій безпеки та/або потужної армії.**

Але нинішня пропозиція Києва створює ілюзію гарантій і шкодить обороноздатності.

Підкреслимо: це не робить угоду наперед неприйнятною. Багато залежить від деталей; від того, чи будуть наявні компенсатори; від ситуації на фронті тощо. Але треба бути свідомим того, що проблеми є, і не закривати на них очі під час переговорів.

Почнемо з питання боєздатності

Наша армія нині настільки сильна не лише через хоробрість та бажання захищати свою землю – цього не бракувало і в 2014 році. І не тільки через те, що ЗСУ нині набагато краще озброєні. Важливо також, що українське військо має бойовий досвід. Але росіяни теж його мають – у світі небагато армій, які воюють у різних точках світу та проводять внутрішніх військових навчань більше, ніж РФ.

Однак на полі боя виявилось, що росіяни програють у військовому вмінні, командуванні, стратегуванні, здатності забезпечити логістику тощо. А українське військо виявилось у цьому дуже на висоті. Достатньо лише згадати, що наші ЗСУ змогли зберегти більшу частину авіації та системи ППО у перші дні війни – хоча агресор був впевнений, що все знищив.

Не останню роль тут відіграє те, що українська армія вісім років проходила вишколи у співпраці з союзниками по НАТО, офіцерський склад вивчав практики інших армій, тактики бою, нові технології, нове озброєння.

- Лише на Яворівському полігоні (що став, по суті, спільним навчальним полігоном України та НАТО) через тренувальні програми офіцерів Альянсу пройшли десятки тисяч українських військових.

Тепер цей потік зупиняють.

Пропозиція, подана Україною (тобто та, на яку Київ вже погодився!), передбачає заборону розміщення в Україні не лише іноземних військових баз (ця норма вже є в Конституції), а й іноземного контингенту. Тобто **про інструкторів забуваємо.**

Підвищення досвіду наших військових на спільних з НАТО навчаннях – теж заблоковане. Навчання за участю військових-іноземців, які в ЗСУ дуже цінували, будуть можливі в Україні тільки за згоди РФ, тобто приблизно ніколи.

Ну і, нарешті, озброєння

Деякі держави Заходу неохоче надають і навіть продають високотехнологічне новітнє обладнання тим державам, з якими не мають достатніх політичних та військових контактів. До прикладу, РПГ NLAW з Британії експортують лише у сім держав (Україна – одна з них). Новітні винищувачі F-35 продаються лише до 14 держав; Туреччина спершу замовила їх, а потім отримала відмову Вашингтона через свою військово-технічну співпрацю з РФ.

Цей процес не швидкий, бо зараз Альянс ще має розуміння того, що являють собою ЗСУ. Але якщо ми схвалимо не просто позаблоковість, а жорстке відмежування від НАТО (чого немає, наприклад, у Фінляндії та Швеції) – то з часом проблеми виникнуть.

І, нарешті, досі не зняте питання про "демілітаризацію", яка є однією з вимог РФ.

У пропозиціях України її, звісно ж, немає, але ми ще не бачили зустрічних пропозицій Росії. Якщо на додаток до описаних вище проблем Україна матиме також зобов'язання позбавитися частини свого озброєння (наприклад, наступального) – то це не лише простору для компромісу і перетворює угоду на капітуляційну. Байдуже, якими є умови за іншими пунктами. Бо у цьому разі ми стаємо беззахисними перед наступним (і в цьому разі вже невідворотним) нападом РФ.

Тому українські переговорники мають стояти стіною за те, щоби цього не відбулося.

І розраховувати на те, що за нас воюватимуть гаранті, не варто.

4. Примарні гарантії

Останніми тижнями прибічники відмови України від членства в НАТО просували ідею про те, щоб замінити вступ до Альянсу іншим військовим союзом, який ми самі створимо і у якому буде аналог натівської статті 5.

Наприклад, у форматі Україна – Британія – Польща.

До цієї ідеї від початку було чимало запитань, але зараз вона просто знищена.

Бо у пропозиціях, **які українська делегація привезла до Стамбула**, є норма про те, що **"Україна не вступає у жоден військовий союз"**.

Натомість усі сподівання на колективну оборону покладаються на безпекові гарантії, які держави-партнери дають нам **в односторонньому порядку** – тобто вони "гарантують" нашу безпеку, а ми їхню – ні (що саме по собі знижує їхню цінність для частини держав-гарантів).

Ці гарантії мають бути записані у мирному договорі, який, окрім України та РФ, мають підписати також ці держави-гаранти.

Тож давайте розберемося, чого саме варто чекати від гарантів у разі, якщо після підписання такого договору на Україну знову нападе РФ.

У тій концептуальній записці, яку обговорювали у Стамбулі, йдеться, що у разі нападу на Україну гаранти вживають *"індивідуальних або спільних дій, які будуть необхідними"*, аж до ведення бойових дій в Україні.

Утім, це – лише прохання України.

- За інформацією ЄП, офіційний Київ від початку усвідомлював, що це неможливо.

Достатньо згадати, якою є відповідь тих самих гарантів на запити України про закриття неба.

- Держави НАТО проти цього, бо не хочуть вв'язуватися у війну проти ядерної держави, тобто Росії, для захисту країни, що не є частиною їхнього військово-політичного блоку.

Немає жодних підстав вважати, що у договорі про **односторонні добровільні гарантії** їхня позиція зміниться.

Утім, відсьогодні це вже є фактом:

- Британія офіційно відповіла Києву що гарантій натівського рівня не буде.
- Якщо Україна хоче залізних гарантій спільної оборони – то має ставати членом Альянсу, витратитися на фінансування організації, нести політичну відповідальність, докладатися до спільних навчань і спільного захисту. Зрештою, відповідати критеріям демократії!

А якщо Україна з власної волі відмовляється від вступу до НАТО – то це її вибір, і їй долати наслідки.

І тут варто зауважити, що у Сполучених Штатів Америки (яких ми також прагнемо залучити у якості гаранта) є досвід надання безпекових гарантій державам поза межами НАТО. Філіппіни, Південна Корея, Японія тощо мають двосторонні безпекові угоди з США.

- В угодах з цією трійкою норма про гарантії звучить ідентично: *"Кожна зі Сторін визнає, що збройний напад іншої сторони буде небезпечним для її власного миру та безпеки, і заявляє, що вона буде протидіяти цій небезпеці відповідно до своїх конституційних положень і процесів".*

Тобто – **жодних обіцянок**.

На практиці це означає, що за безпековими гарантіями, які просуває влада у рамках мирного договору з РФ, ми можемо розраховувати на постачання зброї, але не на участь військових, майже напевно без закриття неба у разі, якщо нападником знову буде РФ (бо для цього потрібна участь військових держави-гаранта). Найсумніше, що надати літаки також навряд чи буде можливо навіть у разі, якщо буде політична готовність до цього.

Бо держави НАТО дедалі більше відмовляються від радянських винищувачів та штурмовиків на користь новітніх натівських. А навчати українських пілотів новій техніці, набирати з ними тренувальні льотні години тощо у період, коли точиться гаряча війна – це майже нереально. А Україна, якщо вирішить відмовитися від НАТО, лишиться практично "законсервована" на старій техніці.

Усе це – реальність, яку треба визнавати принаймні для самих себе.

Повторимося:

- теоретично не можна виключити того, що інші позиції договору будуть настільки привабливими, що переважать безпекові ризики.
- Наприклад, якщо буде домовленість про наш швидкий вступ до ЄС, то бажання членів Євросоюзу ставати на наш захист різко зросте. Але про це трохи згодом.

А зараз – про проблему, яка багатьох непокоїть:

- **чи нормально, що Росія, держава-агресор, отримає статус гаранта?**

Відповідь однозначна: так, це може бути прийнятним. **Зради тут немає.**

Бо ж питання не в назвах, а у функціях.

- Якщо спершу Київ заявляв про бажання створити альянс гарантів, тобто організацію для спільних дій (і це справді був нонсенс!), то тепер йдеться про їхні, по суті, індивідуальні рішення щодо гарантій безпеки України. Тож напад Росії або її небажання "вести консультації" не мають зупиняти інших учасників клубу від допомоги Україні (як-от постачання зброї). Також не має значення, чи визнаватиме Росія (чи інша держава), що напала на Україну, чи знову буде ховатися за "спецоперацією".

Також підписання такого договору не знімає з Росії статус агресора, ми не втрачаємо права подаватися проти неї у міжнародні суди тощо. Так, це важливо:

- жоден мирний договір не виправдовує злочини і не заважає створити трибунал для Путіна.

Те, що РФ з'явилася в переліку гарантів, має дві причини.

- По-перше, **Москва висунула вимогу щодо зупинки спільних навчань ЗСУ та НАТО в Україні**, і виконати її вирішили саме таким чином – через погодження з гарантами.
- По-друге, у Києві **є ідея, щоби гарантами були всі постійні члени Радбезу ООН**. Тому у списку побажань України є також Китай, який від цього, до речі, абсолютно не в захваті.

Утім, на думку автора цих рядків, така гоньба за Китаєм має небагато змісту в сенсі надання гарантій. Жоден договір не змусить членів РБ ООН голосувати так чи інакше, або відмовитися від вето при розгляді конкретного питання. А використовувати договір такого масштабу, просто щоби залучити Китай до контактів та до спілкування з Києвом – дуже спірне рішення.

5. Крим та Донбас

Після оголошення про результати перемовин багатьох знервувала згадка про Крим та 15 років – доводилося чути, що люди сприйняли це як заморозку кримського питання на такий довгий термін. Лишається запевнити: це не так.

Навпаки, пропозиція України щодо Криму, якби РФ на неї погодилася, означала би справжній прорив у питанні повернення півострова. Адже досі у Кремлі відмовлялися говорити про Крим, взагалі, принципово.

Утім, можна майже з певністю стверджувати:

- з Москви надійде відмова щодо цього пункту.

І далі буде питання:

- що робитиме Київ, який заявив, що це "червона лінія"?
- Погодиться з її порушенням чи оголосить про розірвання переговорів?

Обидві опції видаються програшними для України.

Також не варто шукати зраду в тому, що Україна обіцяє не повертати Крим збройним шляхом.

- У цьому пункті Зеленський спробував "продати" Росії ту норму, якої дотримувався би кожен український президент. Подобається нам це чи ні, але Крим – на відміну від Донбасу – реально повернути лише дипломатичним шляхом. Очевидно, що не за Путіна, а можливо, що й лише після розпаду РФ.

З Донбасом ситуація складніша

Ми пропонуємо вивести ОРДЛО з-під дії гарантій – для того, щоби повернутися до стану 23.02.2022. Але документ, який передали росіянам, містить згадку про те, що РФ та Україна можуть бачити кордони ОРДЛО по-різному. Як знайти тут спільний знаменник – неясно.

Але **найголовніша проблема** – те, що це Київ хоче виведення РФ за межу 23.02.2022.

- А Росія на це зараз точно не погодиться. Лише у разі, якщо Зеленський погодиться виконати умови, які виходять не лише за червоні лінії – а й за межі прийнятного. Наприклад – про втрату всієї Донецької та Луганської областей. Або про визнання "законності" окупації та анексії Криму. Або про контроль РФ над Північнокримським каналом.

Виконання будь-якої з цих умов переводить мирну угоду в категорію "капітуляції", і Володимир Зеленський це усвідомлює, тому від початку говорив, зокрема, про неприпустимість здачі території.

Непростий вибір...

Схоже, що єдиним варіантом, за якого РФ може погодитися на виведення військ за ці межі – це якщо ЗСУ виб'ють окупантів майже до кордону.

Але чи потрібно тоді самій Україні йти на ці поступки, жертвувати НАТО тощо? Запитання риторичне. Тоді ця угода буде сприйнята як здача інтересів, і її навряд чи підтримають на референдумі.

6. Час розплати Росії

Треба окремо пояснити щодо **референдуму**.

Його проведення передбачене українськими пропозиціями. І звісно ж, референдум може відбутися виключно у разі деокупації принаймні тієї частини, на якій буде проходити голосування. Також для референдуму потрібне стає перемир'я, стабільна контактна лінія тощо, щоби можна було скасувати воєнний та надзвичайний стан.

Це саме по собі створює суперечність.

- Виходить, що угоду в такому вигляді можна буде почати втілювати і голосувати за неї лише після деокупації; однак після деокупації угода у такому вигляді "не злетить"!

Тож єдиний варіант досягти мирної домовленості – це суттєво переписати ту пропозицію (яка надійшла від Києва - !).

А тому коротко пояснимо, чого чекати, а чого не варто.

Серед іншого, швидше за все, від Кремля надійдуть правки щодо статусу російської мови. Ця тема у період, коли вся Україна вголос каже, "куди йде російський корабль", має всі шанси перетворитися на джерело непорозумінь. А у разі поступок Зеленського – на джерело образи на нього.

А от чого у цьому договорі точно не буде – то це **санкцій і репарацій**.

Річ у тім, що санкційні рішення – це не повноваження РФ і не сфера дії цього договору. Це дуже важливе питання, але про нього треба домовлятися з ЄС

та США: щоби вони зберегли найболючіші санкції проти РФ. Наприклад, доти, доки РФ не вийде за межі Донбасу, не почне змістовні переговори щодо свого виходу з Криму і не погодиться відшкодувати принаймні частину збитків України.

Натомість, якщо зняти санкції зараз, то це заохотить РФ до нового нападу, а також заблокує вирішення питання репарацій, тобто виплат агресора Україні за зруйновану інфраструктуру.

На жаль, **включити питання репарацій прямо у договір з РФ – нереально. Москва на це не піде.**

Але у нас є козир.

- Зараз по всьому світу заблоковані та арештовані санкційними рішеннями понад \$500 млрд російських грошей, в тому числі резервів центробанку РФ. Логічно пустити ці гроші на відновлення України. І, звісно ж, це буде зроблене без згоди РФ. Тому те, що в проєкті договору з Росією цього немає – не зрада.

І насамкінець.

Хай про що домовляються Київ і Москва, останнє слово щодо згоди чи не згоди на мирні умови – за ЗСУ та за українським суспільством.

- Ані перші, ані друге не сприймуть угоди, яка буде схожа на капітуляцію. Переговорники це також розуміють і будуть враховувати. Тому нам потрібно не мовчати, якщо з'являються серйозні проблеми, але водночас **не "створювати зраду" без підстав для цього.**

Наприклад, **зараз їх точно немає.**

Автор: Сергій Сидоренко, редактор "Європейської правди"
